

Nr 263.

Af herr **Jespersion**, om tillåtelse till anordnande af vadhållning medelst
s. k. totalisator vid vissa slag af kapplöpningar.

Att tillgången på ett godt hästmateriel är af största betydelse för såväl näringslifvet som för vissa statsändamål torde vara allmänt in-
sedt; och äfven om med vidare utveckling af de mekaniska hjälpmedlen
åtskilligt arbete som hittills utförts medelst hästar kan komma att verk-
ställas genom motorer eller andra maskiner, kommer uppenbarligen att
kvarstå så mycken användning för hästen, att en minskning i tillgången
på dugliga brukshästar innebure en fara för landets näringslif och för-
svarskraft. Till och med ett kvarstående på vår nuvarande ståndpunkt
i detta hänseende är en våda, i det att det hästmateriel vi nu äga icke
fyller de anspråk som därpå böra ställas vare sig i fråga om kvantitet
eller, i stort sedt, beträffande kvaliteten.

Staten har väl genom åtskilliga åtgärder — import af afvelsdjur,
premieringar samt äfven i någon ehuru ringa utsträckning medelst an-
slående af pris vid kör- och ridtäflingar — sökt bidraga till hästafvelns
höjande. Äfven från enskildas och korporationers sida har ett upp-
offrande arbete nedlagts på främjandet af detta syfte; men tyvärr måste
det sägas, att dessa åtgärder ej ledt till det önskade målet. Att af en-
skilde vänta ökad arbete och intresse för denna sak, som, enligt hvad
erfarenheten visat, under nuvarande förhållanden ej kan befrämjas utan
ekonomisk uppoffring, torde knappast vara lönt. Att staten skulle vä-
sentligen öka sina utgifter härför synes ej heller vara den riktigaste
lösningen af frågan, så länge en utväg finns, hvilken med sannolikhet
kan i väsentlig mån bidraga till målets vinnande utan kännbar upp-
offring från någon sida.

Det har numera bland hästafvelns målsmän och rationella idkare
här, liksom länge sedan skett i de större hästuppfödande länderna,
blifvit fastslaget såsom ett axiom, att verksamaste medlet för vin-
Bihang till Riksd. prot. 1911. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 101 Häft. (Nr 263—265.) 1

andet af godt resultat af hästuppfödning är frikostigt premierande af framgångsrikt deltagande i täflingar, som äro ägnade att gifva säkert prof på de för brukshästen nödigaste egenskaperna.

Häri genom förmås hästuppfödaren att genom omsorgsfullt val af afvelsmaterial och energiskt inriktande af afkommans utbildning på uppnående af förutnämnda egenskaper frambringa hästar af största möjliga användbarhet, i stället för att, såsom under nuvarande premierings-system väl rätt ofta sker, tillhandahålla hästar, som mest utmärka sig genom yttre former, och om hvilkas inre egenskaper: styrka, hållbarhet, snabbhet, uthållighet och energi någon upplysning ej kunnat inhämtas.

Ett sådant förbättradt system för hästmaterialets premiering skulle medföra jämväl den fördelen, att uppfödningen af goda hästar trots den ökade kostnaden för unghästarnes utbildning kunde blifva mera ekonomiskt fördelaktig än nu är fallet, och mycket antagligt är, att efterfrågan efter sådana hästar och de pris, som för dem skulle betalas, komme i följd af en dylik anordning att så väsentligen stegras, att uppfödningen blefve en lönande handtering, och att tillgången på goda brukshästar skulle fullt motsvara landets behof och möjligen lämna öfverskott för en lönande export. De täflingar, som visat sig vara mest ägnade att utgöra prof på hästens bästa egenskaper, äro enligt all erfarenhet galopp och trafttäflingar. Endast vid sådana täflingar kunna alla dessa egenskaper fullt komma till sin rätt.

Redan nu och sedan åtskilliga år hållas sådana täflingar här i landet, men de föra en tynande tillvaro i brist på understöd i allmänhetens intresse. De kunna därför i den skala, däri de nu bedrifvas, endast föga uträtta i det antydda syftet. Emellertid torde man vara berättigad antaga, att de väl kunna göra gagn som utgångspunkt för ett vidare utveckladt täflingssystem. För ernående af ett sådant fordras framför allt talrika och ansefulla penningpris till ägare och uppfödare af de hästar, som visa sig framgångsrika vid täflingarne. Detta är den väg som användts och användes af de stora länderna såsom England, Frankrike, Tyskland, Österrike, Japan m. fl., och framgången där anses odisputabel. Medel till anskaffande af pris åstadkommes i dessa länder endast till ringa del genom statsanslag. Hufvudsakliga delen erhålles genom allmänhetens bidrag i form af inträdesafgifter vid täflingarne samt andel i de summor, som där vedervågas på vadhållning. På alla utlandets hästtäflingsfält förekommer vadhållning angående täflingsresultaten, hvilket visat sig i betydlig mån bidraga till ökandet af intresset för dessa täflingar och sålunda medföra ökning af vinsten utaf inträdesafgifter. Af denna vadhållning har man på åtskilliga sätt dragit direkt fördel,

i främsta rummet för hästafvelns befrämjande och där bredvid jämväl för stats- och kommunala behof. För att möjliggöra detta och för att reglera och kontrollera vadhållningen samt förebygga missbruk har inrättats ett förfarande, som benämnes vadhållning medelst totalisator. Detta handhafves af en byrå, som mottager de belopp, som på vad vedervågas å de olika täflande hästarna, samt efter täflingen medelst räknemaskin — totalisatorn — uträknar och utdelar hvad af sålunda vedervågade insatserna kommer på enhvar, som hållit på en vinnande häst. Innan denna uträkning och utdelning sker, afdrages dock af byrån för ofvan angifna ändamål viss procent af totala insatssumman. De belopp, som på sådant sätt tillfalla de särskilda ändamålen, äro i de stora staterna högst betydande, men äfven i ett litet land som vårt grannland Danmark drages genom totalisatorsanordningen afsevärda summor till hästafveln, staten och kommunen. Så t. ex. utgjorde 1908 vid de af danska Travselkabet anordnade traftäflingar det afdrag å totalisatorsinsatserna, som direkt kom hästafveln tillgodo, cirka 250,000 kronor, under det att stat och kommun tillhopa uppbyro 104,000 kronor. Vid galopplöpningar samma år inbragte totalisatorn därstädes jämväl till enahanda ändamål afsevärda summor.

Äfven i vårt land har användningen af totalisatorn försökts. Detta försök stäcktes dock snart genom den på framställning af Riksdagen den 4 februari 1898 af Kungl. Maj:t utfärdade förordningen angående förbud mot anordnande af vadhållning medelst så kallad totalisator. Att den misstämning mot totalisatorn, som låg till grund för berörda framställning och förordning, haft sin orsak i något af totalisatorns användning här i landet vålladt men, lärer icke sanningsenligt kunna påstås. Med visshet torde det ock kunna sägas att genom goda anordningar för användningens kontrollerande sådant men ej heller vid en utsträckt användning kan vara att befara. Särskildt torde det understundom hörda talet om demoraliserande inverkan af denna reglerade vadhållning vara ogrundadt. I utlandet där vadhållning vid täflingar bedrifves utom medelst totalisator jämväl genom yrkesmässiga vadhållningsagenter — ett förfarande som icke skulle drabbas af påföljd enligt totalisatorsförbudet — har väl sistnämnda förfarande, såsom okontrolleradt ansetts kunna leda till vådor för den vadhållande allmänheten och uppegga till spelpassion, men totalisatorsvadhållningen däremot har där undgått sådan kritik.

Om nu, såsom all anledning synes vara att vänta, tillstånd till användandet af vadhållning med totalisator skulle här i landet kunna, utan att medföra men och våda för allmänheten och moralen, åstad-

komma en vinst för hästafveln någorlunda svarande mot hvad som er-nåtts i utlandet, förefaller det oklokt att icke under hästafvelns nu-varande betryck tillgripa detta medel; dock naturligtvis under betryggande garantier dels för att tillståndet ej missbrukas, dels att vinsten, beräknad efter fastslagen grund, verkligen kommer hästafveln till godo. För vin-nande af trygghet i dessa afseenden kunde exempelvis bestämmas, att tillstånd finge lämnas allenast till särskildt kvalificerade korporationer eller sällskap, att totalisatorn finge användas allenast af publiken på de dyraste platserna, att omyndiga eller minderåriga ej finge deltaga i vadhållningen, att täflingsprogrammet skulle vara af vederbörande myndighet godkänt och omfatta sådana täflingar, som företrädesvis ansåges lämpade för hästafvelns förbättrande, att viss del af vadhåll-ningssumman skulle för bestämdt ändamål afdragas och redovisas m. m.

Med stöd af förestående vågar jag hemställa,

det Riksdagen ville besluta att Kungl. Maj:t må medgifva användande af s. k. totalisator för vadhåll-ning vid sådana hästtäflingar som företrädesvis finnas ägnade att verka till hästafvelns befrämjande under förbehåll likväl om åtgärders vidtagande till före-kommande af missbruk och skada af anordningen, samt om anslående af lämplig andel utaf vadhållningssum-man till sådana ändamål, som äro ägnade att främja hästafveln inom landet.

Stockholm den 27 januari 1911.

J. P. Jespersen.
